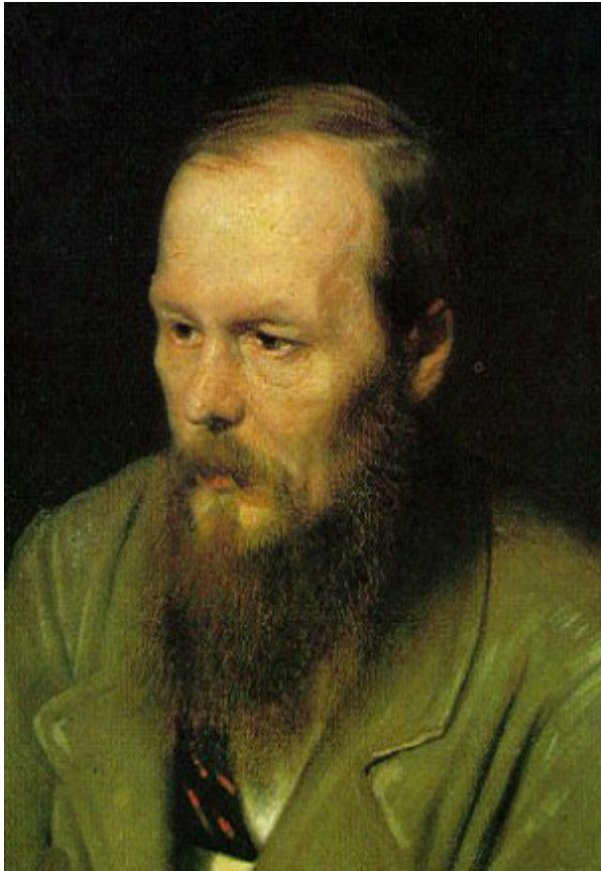

Ντοστογιέβσκι: Η μετάλλαξη των πεποιθήσεων

/ [Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός](#)

Φωτό:dimitrisstefanakis.psichogios.gr -

«Στην Σιβηρία η τέραστια εσωτερική διεργασία του συγγραφέα, από τον οποίο στέρησαν την πένα και το χαρτί, ούτε για μια στιγμή δεν σταμάτησε. Αργά, πολύ αργά, όλες οι πρώτες ιδεολογικές προτιμήσεις υποβάλλονταν σε μια αυστηρή επανεκτίμηση. Υπό τον ήχο των τραγουδιών των συλληφθέντων και την κλαγγή των αλυσίδων διεξαγόταν η βαθιά επανεξέταση από το πρώην μέλος του κύκλου του Πετρασέφσκι όλων των πεποιθήσεων της νιότης. **«Θα μου ήταν πολύ δύσκολο να διηγηθώ την ιστορία αναγέννησης των πεποιθήσεων μου»**, έγραψε το 1783 ο Ντοστογιέβσκι, έχοντας υπόψη του την μετάβαση από τον ουτοπιστικό σοσιαλισμό της δεκαετίας του 1840 στις πεποιθήσεις της περιόδου μετά την αποφυλάκιση του από το κάτεργο. Παρ'όλα αυτά όμως άφησε ορισμένες αυθεντικές υποδείξεις για τον μελλοντικό ερευνητή της ζωής του. Γνωρίζουμε, σύμφωνα με τις προσωπικές του παραδοχές, ότι κατά την διάρκεια των τεσσάρων ετών εγκλεισμού του στην φυλακή του Όμσκ, επανεξέτασε όλη την προηγούμενη ζωή του, υπέβαλε τον εαυτό του στην δοκιμασία της αυστηρής κρίσης και ριζικά αναθεώρησε την προηγούμενη κοσμοθεωρία του. Την διαδικασία αυτή θα μπορούσαμε να την χαρακτηρίσουμε ως δίκη κατά του εαυτού του σε συνθήκες

υπόγειες, σε πλήρη αποξένωση από την κοινωνία, σε πλήρη πνευματική μοναξιά. Σύντομα έγραψε:

«Μόνος πνευματικά, επανεξέτασα όλη την προηγούμενη ζωή μου, εξέτασα ακόμη και την παραμικρή λεπτομέρεια, σκέφτηκα καλά το παρελθόν μου, έκρινα τον εαυτό μου ανελέητα και αυστηρά, και μάλιστα ορισμένες στιγμές ευγνωμονούσα την μοίρα επειδή μου χάρισε αυτή την μοναξιά, δίχως την οποία δεν θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί αυτή η δική του εαυτού μου, ούτε και η αναθεώρηση της προηγούμενης ζωής μου».

Ιδιαίτερα δύσκολα βίωσε ο συγγραφέας την αλλοτρίωση από το λαό, έτσι όπως την έζησε στο κάτεργο. Αυτή έπρεπε να ξεπεραστεί οπωσδήποτε. Την αναγκαιότητα αυτή την συνειδητοποίησε όχι απλά ο κατάδικος δεύτερης κατηγορίας, αλλά ο συγγραφέας του Φτωχό-κοσμου. Ο Ντοστογιέβσκη αντιλήφθηκε ότι θα μπορούσε να πετύχει τον στόχο του μέσω της άρνησης των σοσιαλιστικών του πεποιθήσεων, οι οποίες τώρα πλέον του φαίνονται αντιλαϊκές, κοσμοπολίτικες και μή ρώσικες. Πίστεψε πως οι θρησκευτικές του πεποιθήσεις των δουλοπάροικων χωρικών και η Ορθόδοξη λατρεία που ακολουθούσαν αποκαλύπτουν στον χθεσινό οπαδό του Φουριέ τον μοναδικό δρόμο προς τις λαϊκές ρίζες, δηλαδή προς την πρώιμη κοσμοαντίληψη του Ντοστογιέβσκη-πρός τις παραδόσεις της αρχαίας Μόσχας, προς το «γόνιμο έδαφος», προς τις πατριαρχικές δοξασίες της οικογένειας του-«πρός όλα εκείνα που ήταν ρωσικά κι ευλογημένα».

[...]

«Οι σκέψεις και οι πεποιθήσεις αλλάζουν, αλλάζει ολόκληρος ο άνθρωπος», έγραφε ο Ντοστογιέβσκη στις 24 Μαρτίου 1856. Στα λόγια αυτά ακούγεται η θλίψη. Είναι ο πόνος του αποχωρισμού από τις πεποιθήσεις της νιότης, από την πίστη στην απελευθέρωση της ανθρωπότητας από τα δεσμά του αυταρχικού παρελθόντος, και από την ευγενική αντίληψη για τον προορισμό του καλλιτέχνη-να καλεί και να οδηγεί τις γενιές στην αναμόρφωση του κόσμου, στην αλήθεια και τη δικαιοσύνη. Ο δρόμος της επιστροφής στο παρελθόν έκλεισε οριστικά. Υπήρχε μόνο η νέα αναγκαιότητα οικοδόμησης καινούργιων ιδανικών, και για τους ανθρώπους της πνευματικής ιδιοσυγκρασίας του Ντοστογιέβσκη αυτό σήμαινε: ιδανικά αντίθετα με τα προηγούμενα. Με την συνήθη ανελέητη ειλικρίνεια του παραδέχτηκε ότι άλλαξε τις προηγούμενες πεποιθήσεις του (στην επιστολή προς τον Α.Ν.Μάικοφ από 2/8/1868). Αποτέλεσμα των προβληματισμών του στο κάτεργο ήταν και η επιστολή του Ντοστογιέβσκη προς την σύζυγο του Δεκεμβριστή Ν. Ντ. Φονβίζιν αμέσως μετά την αποφυλάκιση του:

«Θα σας μιλήσω για μένα, λέγοντας πως είμαι παιδί του αιώνα μου, παιδί της αθεΐας και της αμφισβήτησης μέχρι σήμερα και μάλιστα (αυτό το γνωρίζω καλά) μέχρι τον τάφο. Πόσα τρομερά βάσανα άξιζε και αξίζει αυτή η δίψα μου για πίστη, η οποία τώρα πια ολοένα και μεγαλώνει μέσα στην ψυχή μου, ολοένα, και με οδηγεί σε αντίθετα συμπεράσματα». [...]

Τίθεται το ερώτημα: πότε βίωσε την θρησκευτική του κρίση;

Θέλουμε να πιστεύουμε ότι για τον Ντοστογιέβσκη η κρίσιμη στιγμή ήταν η θανατική καταδίκη της 22 Δεκεμβρίου 1849. Ήταν μια πλήρης εσωτερική ανατροπή, για την οποία ο ίδιος έγραψε πολλές φορές. «Εκείνο το κεφάλι το οποίο το οποίο δημιουργούσε, ζούσε την ανώτερη ζωή της τέχνης, το οποίο συνειδητοποιούσε και ικανοποιούσε τις ανώτερες ανάγκες του πνεύματος, εκείνο το κεφάλι έχει ήδη κοπεί από τους ώμους μου», ανακοίνωνε στον αδελφό του την ημέρα της εικονικής εκτέλεσης. Μετά από είκοσι χρόνια, περιγράφοντας αυτή την τελετή, θυμόταν το σταυρό, τον οποίο συχνά και μάλιστα «ανά πάσα στιγμή» έφερνε στα χείλη του ο ιερέας, ο μελλοθάνατος «βιαζόταν να τον φιλήσει, σαν να ήθελε να έχει κάτι εφεδρικό, κάτι, όπως λέμε, για καλό και για κακό. Αμφιβάλλω όμως αν τη στιγμή εκείνη ένιωθε κάποιο βαθύτερο θρησκευτικό συναίσθημα». Η στιγμή μιας τέτοιας τρομερής δοκιμασίας της πίστης άλλαξε τον Ντοστογιέβσκη. [...] Στις 23 Ιανουαρίου 1854 τελείωσε η ποινή των καταναγκαστικών έργων του Ντοστογιέβσκη. Τον Φεβρουάριο θα άφηνε πίσω του για πάντα το κάτεργο του Όμσκ».

Ντοστογιέβσκη-Βιογραφία

Εκδόσεις «Αρμός»

Πηγή: monopatia-pou-diastavronontai.blogspot.gr